

Джиба В.В.

курсант 3 курсу ФПФПМГБ

ННПФПМГБВВ НАВС

Науковий керівник:

кандидат юридичних наук, доцент,

Галай А.О.

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ПРОФІЛАКТИКИ НАСИЛЬСТВА В СІМ'Ї ЩОДО НЕПОВНОЛІТНІХ

Актуальність проблеми профілактики та попередження насильства у сім'ї в сучасному суспільстві зумовлена не тільки збільшенням фактів психологічного, фізичного, сексуального насилля, а і небажанням соціуму розглядати це питання відкрито. Думка про те, що насильство трапляється лише у проблемних сім'ях, — давно стала міфом.

Світовою громадськістю насильство визнано одним із ключових моментів, які ставлять людину в залежне становище, наносять величезну моральну шкоду суспільству і є перепорою на шляху подолання нерівності і дотримання людських прав. Безумовно, проблема насильства в сім'ї є досить гострою для України, як і для багатьох інших країн світу. Її небезпечність полягає в тому, що прояви насильства і жорстокості в сім'ї не лише руйнують гармонію і злагоду в родині, а й виступають однією з передумов злочинності в суспільстві загалом. Ця проблема небезпечна тим, що від неї страждають діти. Страждають не лише від насильства по відношенню до дитини, а й спостерігаючи за насильством у своїй сім'ї, а у майбутньому – переносять цей негативний досвід у власне життя.

Незважаючи на існування дедалі чіткішої картини масштабів насильства щодо дітей, сьогодні маємо чудову можливість зрушити у напрямку його ліквідації. Насильство не є неминучим наслідком людського існування. Уряди усе частіше визнають та виконують свої зобов'язання щодо забезпечення прав людини стосовно дітей, а також визнають розповсюдженість і довготривалі наслідки насильства. Дослідження підтвердило, що знання та можливості для запобігання насильства щодо дітей та пом'якшення його наслідків існують. Наукова база для розробки ефективних стратегій попередження насильства та терапевтичних втручань постійно розширюється; існування обґрунтованих стратегій свідчить, що за умов належного рівня відданості та інвестицій творчі підходи до профілактики насильства можуть призвести до серйозних позитивних зрушень. Більше того, захист дітей молодшого віку від насильства має потужний потенціал для зниження усіх форм насильства у суспільстві, а також зменшення довготривалих соціальних та медичних наслідків насильства щодо дітей.

Як йдеться у Доповіді про Дослідження Генерального секретаря ООН про насильство щодо дітей: «Головне послання даного дослідження полягає в

тому, що ніяке насильство щодо дітей не є виправданим; будь-яке насильство щодо дітей піддається попередженню. Інших виправдань просто більше не може існувати. Держави-члени повинні невідкладно вжити заходів для виконання своїх зобов'язань у сфері прав людини та інших зобов'язань щодо забезпечення захисту від всіх форм насильства. Хоча зобов'язання правового характеру покладаються на держави, всі прошарки суспільства і всі люди повинні засудити і добиватися попередження насильства щодо дітей, а також вживати заходів для надання допомоги потерпілим дітям. Ніхто з нас не зможе дивитися дітям в очі, якщо ми будемо і далі заохочувати будь-які форми насильства відносно них і дивитися на ці явища крізь пальці”.

Велике значення для попередження насильства має моральний клімат у сім'ї, ставлення батьків до дітей та їх виховання. Мати виховує дочку, а вчить сина, батько виховує сина, а вчить дочку, тому поведінка батьків, їх ставлення до дітей мають надзвичайно велике значення у формуванні в свідомості дітей гуманного ставлення до людини, добропорядності, чесності, свідомості, духовної стійкості, витримки, врівноваженого характеру.

Для трудового колективу, для сім'ї та суспільства, яке часто-густо породжує насильство, є алкоголізм, наркоманія. Алкоголь і наркотики не тільки руйнують здоров'я людини, яка їх споживає, але і викликають соціальну деформацію особи. З цим злом необхідно вести невпинну і саму активну боротьбу. У профілактиці насильства має значення і правове виховання населення України, воно повинно носити системний характер, започатковуватись у дошкільних установах, школах, вузах. Дуже актуальними є статеве виховання молоді, правове виховання громадян у сфері сімейних стосунків як один із засобів подолання насильства.

Міжнародні експерти визначають наступні форми запобіжних заходів проти насильства на дітьми:

- первинні,
- вторинні та
- третинні.

Первинні засоби запобігання насильства над дітьми – дії, спрямовані на інформування громадськості щодо наслідків жорстокого поводження з дітьми та зміну поведінки стосовно виховання дітей. Прикладами таких дій є інформаційні кампанії щодо підвищення громадської свідомості, які проводяться як державними так і недержавними організаціями. Зазвичай первинні засоби запобігання насильства включають у себе наступну діяльність:

- відвідування працівниками соціальної служби та служби охорони здоров'я сім'ю;
- проведення навчальних програм з усвідомленого батьківства та розвитку дитини;
- функціонування телефонних ліній допомоги;
- консультування у громадських центрах тощо.

Вторинними засобами запобігання насильству є спеціалізовані послуги сім'ям, які потребують додаткової допомоги, шляхом визначення

„факторів ризику” поганого ставлення до дитини. Різноманітні дослідження встановили численні „фактори ризику”. Наприклад, англійські науковці Браун і Сакі провели п’ятирічне спостереження 14252 новонароджених в місті Суррі, Англія. За цей час було задіяно 106 сімей, які були розподілені на сім’ї з „факторами ризику” та без них. Порівняння двох груп виявило 12 факторів, які відрізняли одну групу від іншої (включаючи характеристику дітей, минуле батьків, труднощі з фізичним чи ментальним здоров’ям, навколишнє середовище). Серед них жорстокість в сім’ї (зазвичай насилля чоловіка чи дружини) – найбільш передбачуваний „фактор ризику”, який призводить до насильства над дитиною у майбутньому.

Третинні засоби запобігання насильства – це надання послуг дітям та сім’ям, з якими вже трапились випадки насильства чи нехтування. Відповідне (реакційне) стеження та виявлення випадків насильства чи нехтування дітьми призводить до втручання у сім’ю, з метою припинення поганого ставлення та попередження його в майбутньому. Цей вид діяльності є необхідним навіть за наявності проактивних первинних та вторинних запобіжних заходів. Всі запобіжні заходи мають проводитися в рамках Конвенції ООН про права дитини.

Отже, з міжнародного досвіду можна зробити висновки, що основними першочерговими завданнями профілактики насильства щодо неповнолітніх є:

- ознайомити сім’ї з проблемою насильства, нормативно-правовим регулюванням випадків насильства в законодавстві;
- показати можливі наслідки насильства для особистості, сім’ї, суспільства, держави;
- розглянути шляхи виходу з ситуацій насильства, показати, куди можна звернутись по допомогу;
- сприяти діалогу, співпраці, спільному пошуку вирішення проблем через залучення міжнародного досвіду;
- розвивати критичне мислення людей щодо насильства та пов’язаних з ним проблем, недопустимості його в сучасному демократичному суспільстві;
- сприяти виробленню в сім’ях навичок асертивної поведінки щодо насильства;
- сформувати свідоме відповідальне ставлення як батьків, так і дітей до проблеми насильства, як негативного явища, що наносить шкоду фізичному та психологічному здоров’ю людини, перешкоджає гармонійному розвитку особистості, повноцінній самореалізації тощо.

Салій Т.Я.

курсант 2 курсу ФПФПМГБ
ННПФПМГБВВ НАВС

Науковий керівник: Тригубенко Г.В.
доцент кафедри конституційного